

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI - ŞUBAT 2019

(İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi tarafından hazırlanmıştır.)

1- Başvuru Adı : Mammadov ve Diğerleri / Azerbaycan

Başvuru No : 35432/07

Başvuru Tarihi : 13 Ağustos 2007

Karar Tarihi : 21 Şubat 2019

Konu : Azeri bir akademisyenin maruz kaldığı kayıt-dışı tutulma ve hukuka aykırı tutuklamanın özgürlük ve güvenlik hakkını; tutulduğu süre zarfında kötü muameleye uğramasının ve etkili soruşturma yapılmamasının kötü muamele yasağını; ölümünün etkili soruşturulmamasının yaşam hakkını ihlal etmesi.

Olaylar : İlk başvuru, Novruzali Khanmammad oğlu Mammadov, Taliş dili konusunda uzman bir akademisyen ve aynı zamanda Azerbajani-Talysh gazetesinin editörüdür.

İlk başvuru, Mammadov, Milli Güvenlik Bakanlığı yetkililerince 2 Şubat 2007 tarihinde Bakü'de bir parkta gözaltına alınmış, 24 saat sonra serbest bırakılmış, hemen akabinde kimliğini tanıtmayı reddettiği için tekrar gözaltına alınmıştır. Aynı gün hâkim karşısına çıkarılan başvuru polisin talimatına uymadığı gerekçesiyle 15 gün idari gözetim ile cezalandırılmıştır. Başvuru, tahliye gününden hemen önce, vatana ihanet ile suçlanmış ve üç aylık tutuklama kararı verilmiştir. Daha sonra tutukluluk süresi uzatılmıştır. Haziran 2008 tarihinde 10 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır.

Bu sırada, Mammadov'un ailesi nerede tutulduğunu öğrenmek için ilgili kurumlara yazı yazmıştır. Mammadov bireysel olarak da ilk 24 saat tutulmasına ilişkin hiçbir belge olmadığını ve kötü muameleye maruz bırakıldığını, Milli Güvenlik Bakanlığında parmaklarının sandalye ile ezildiğini, sol göğüs kafesine vurulduğunu, omzunun yaralandığını, geceleri kayıt dışı sorgulamalar yapıldığını, prostatı olduğunu söylemesine rağmen sorgulama boyunca tuvalet ihtiyacının karşılanmasına izin verilmediğini, pantolonuna idrarını yapmak zorunda kaldığını, prostat, hipertansiyon ve tiroid bezi hastalığı sebebiyle sağlık yardımı yapılmadığını ileri sürmüştür. Ancak bu şikâyetlerine ilişkin olarak bir soruşturma başlatılmamıştır.

Mammadov, hem maddi gücünün yetmeyeceğini hem de yapılacak sağlık muayenesinin kalitesinden şüphe ettiğini belirterek 2009 Mart ve Temmuz ayları arasında sağlık kuruluşuna nakledilmeyi reddetmiştir. Temmuz 2009 tarihinde ise sağlık kontrolü için nakledilmiş, birçok doktor tarafından muayene edilmiş; ancak 17 Ağustos 2009 tarihinde vefat etmiştir.

Savcılık ise Mammadov'un ölümüne ilişkin derhal bir soruşturma başlatmıştır ancak delil bulunamaması sebebiyle dosya kapatılmıştır. Mammadov'un kalp krizi sebebiyle vefat ettiğini ve ölüm sebebinin tıbbi bakım yetersizliği olmadığına karar verilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucular, madde 2 kapsamındaki yaşam hakkının, 3. madde kapsamındaki işkence ve kötü muamele yasağının ve 5. madde kapsamındaki özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, Milli Güvenlik Bakanlığı'nda 2-3 Şubat 2007 tarihli arasında uygulanan tutma işleminin hukuka uygun olduğuna ilişkin hiçbir delil sunmadığını, tutulmaya ilişkin hiçbir belge olmadığını, yerel mahkemelerin de şikâyetleri dikkate almadığını belirterek Mammadov'un 24 saat tutulmasının özgürlük ve güvenlik hakkı kapsamında 5. maddenin birinci fıkrasını ihlal ettiğine karar vermiştir.

Mahkeme, Şubat 2007 ila Haziran 2008 tarihleri arasındaki tutukluluk için "makul" ve "yeterli" sebep gösterilemediği, yerel mahkemelerin tutuklama kararlarında standart şablonlar kullanıldığı gerekçeleriyle, özgürlük ve güvenlik hakkı kapsamında 5. maddenin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme, 2 - 17 Şubat 2007 tarihleri arasında Mammadov'un kötü muameleye maruz kaldığı iddialarının detaylarının tutarlı ve makul olduğuna karar vermiştir. Gerekçe olarak, Mammadov'un tutulduğu yerin gizli olduğunu ve dış dünya ile bağlantısının kesildiğini belirtilmiştir. Mahkeme ayrıca, ilk 24 saatlik tutmanın kayda alınmadığını, 17 Şubat 2007 tarihine kadar ailesine veya avukatına bulunduğu yerin söylenmediğini, duruşma sırasında elindeki eziklerin avukatı ve ailesi tarafından görüldüğünü, yeterli sağlık muayenesi yapılmadığını, tutulduğu yer bilinmediğinden avukatı ve ailesi aracılığıyla sağlık muayenesi yaptırılmasının mümkün olmadığını, yaşının ileri olması sebebiyle kötü muamelenin fiziksel acı çekmesine ve insan onurunu zedeleyen zihinsel acı çekmesine sebebiyet vereceğini, olaydan iki ay sonra yapılan sağlık muayenesinde tüm işkence izlerinin yok olduğunu, hiçbir cezai soruşturma yapılmadığını belirterek kötü muamele yasağı kapsamında 3. maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme yerel yasalarca hükümlülere ücretsiz sağlık yardımı yapıldığı, kendisinden para istendiğine ilişkin bir delil bulunmadığı, ölümü engellemek için yetkililerin elinden geleni yaptığı gerekçeleriyle Mammadov'un ölümünde, yaşam hakkı bağlamında, 2. maddenin esas yönünden ihlalinin olmadığına karar vermiştir. Ancak 15 günlük hücre cezası ile ölümü arasında nedensellik bağı olup olmadığının yerel makamlarca incelenmediği, eşi ve oğlunun süreç hakkında bilgilendirilmediği gerekçeleriyle 2. madde kapsamındaki etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir. Mahkeme taraf devleti tazminat ödemeye mahkum etmiştir.

2- Başvuru Adı : O’Neill /Birleşik Krallık

Başvuru No : 14541/15

Başvuru Tarihi : 13 Mart 2015

Karar Tarihi : 8 Ocak 2019 (Basın Bülteni: 31 Ocak 2019)

Konu : Usulden beraat kararı verilen bir davadaki delillerin başvuru hakkındaki diğer suçlamalarda kullanılmasının ve jüri etkilenmediği sürece hakim tarafından başvuru aleyhine söylenen sözlerin masumiyet karinesini ihlal etmeyeceği.

Olaylar : Başvuru halihazırda hükümlü olarak bulunmaktadır. Başvuru ve diğer sanıklar hakkında Eylül 2008 yılında birçok suçtan soruşturma açılmıştır. Bu suçlamalar içerisinde A.G.’nin öldürülmesi, cesedinin saklanması ve birçok çocuğa yönelik cinsel istismar suçu yer almaktadır. Başvuru hakkında cinsel istismar davaları ayrı, A.G.’nin öldürülmesi davası ayrı olarak görülmüştür. Başvuru cinsel istismar davaları ile ilgili olup diğer dava henüz sonuçlanmamıştır. Dava devam ederken duruşma sırasında hakim jüriye hitaben *“İskoçya’da kimsenin tek bir tanık ifadesi ile suçlu bulunamayacağını, tanık ifadesini destekleyici deliller olması gerektiğini, ancak bazı durumlarda başka görgü tanıklarının olmasının mümkün olamayacağını, genel olarak da cinsel istismar davalarında bu gibi durumların söz konusu olduğunu, bu gibi davalarda özel bir kurala başvurulabileceğini, birçok mağdur olduğunu ve suçlamadaki delillerin birbirleri arasında destekleyici delil olarak kullanılabileceğini”* ve Başvurucunun *“Acımasız ve cani bir sübyancı olduğunu ve toplum güvenliği için sakıncalı olduğunu gözlemlediğini”* belirtmiştir.

Başvuru suçlamaların bazılarında hapis cezasına çarptırılmıştır. Yerel Mahkeme, bu suçlamaların dışındaki bir suçlama ile ilgili görgü tanığının İngiltere’deki suça tanıklık ettiğine, mahkemenin yargı yetkisinin olmadığına bu sebeple beraate karar vermiştir. Yüksek Mahkeme ise, verilen beraat kararının hatalı olduğunu, başvuru yargı yetkisine ilişkin bir savunmasının olmadığını, suçlama için yeterli delilin olduğunu ve her hâlükârda yargılama yetkisi olmayan bir mahkemenin beraat kararı veremeyeceğini belirtmiştir.

İhlal İddiaları : Başvuru, mahkeme kararının hatalı olduğu, beraat ettiği suçlamadaki delillerin diğer suçlamalarda kullanıldığı, hakim tarafından jüriye bu yönde görüş bildirildiği gerekçeleriyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru ayrıca beraat etmesine rağmen Yüksek Mahkemenin kendisini suçlu olarak gösterdiğini ve Yüksek Mahkemece tek taraflı beyanın masumiyet karinesinin ihlali olduğunu iddia etmiştir.

Karar : Mahkeme, Başvurucunun birçok cinsel saldırı suçlaması ile suçlandığını ve hakim tarafından jüriye söylenen sözlerin Başvurucunun cinsel saldırı suçlamalarından birinden beraat etmesini etkilemediğini, mahkeme hakiminin ve jürilerin Başvurucunun yargılandığı tüm suçlamalarla ilgili görevlendirildiğini, verilen kararın aslında yargılama yetkisinin olmaması sebebiyle *“kovuşturmaya yer olmadığı”* kararı niteliğinde olduğunu dolayısıyla esastan verilen bir beraat kararı olmadığını ve bu nedenle Yüksek Mahkeme kararında belirtilen ifadelerin de ihlal oluşturmayacağını belirterek başvuruyu kabul edilmez bulmuştur.

3- Başvuru Adı : Richard Williamson /Almanya

Başvuru No : 64496/17

Başvuru Tarihi : 28 Ağustos 2017

Karar Tarihi : 8 Ocak 2019 (Basın Bülteni: 31 Ocak 2019)

Konu : Sözleşme metni ve ruhuna aykırı söylemlere yönelik müdahalelerin ifade özgürlüğünü ihlal etmeyeceği.

Olaylar : Başvurucu, 1970 yılında kurulan ve İkinci Vatikan Konseyi'nin kilise reformlarına muhalif Saint Pius X Topluluğu'nun eski bir üyesi olup 2012 yılında üyelikten çıkarılmıştır. 1988 yılında aforoz edildikten sonra, 2009 yılında Piskoposlar Cemaati başvurunun ve diğer piskoposların aforozunu kaldırmış ve bu karar uluslararası basında önemli bir yer bulmuştur.

1 Kasım 2008 yılında, başvuru Almanya dışındayken İsveçli bir gazeteciye televizyon ve internet üzerinden de yayımlanan bir röportaj vermiştir. Röportaj sırasında başvuru iki-üç bin Yahudi'nin Nazi toplama kamplarında öldüğünü ancak hiçbir Yahudi'nin gaz odalarında ölmediğini, Amerika'da suçluların cezalarının infazı için üç gaz odası tasarlayan gaz odaları hakkında uzman olan Fred Leuchter'ın raporunda da bu kadar çok sayıda insanın gaz ile öldürülmesinin mümkün olmayacağı sonucuna vardığını, çünkü siyanür içeren gazın çok tehlikeli olduğunu, insanların kıyafetleri ile gaz odasına girmesi durumunda öldükten sonra kıyafetlerinde de siyanür bulunacağını ve siyanürlü kıyafetlerin de ölüme sebebiyet vereceğini, kıyafetlerin içeriden alınmasının da çok tehlikeli olacağını, teknik olarak bu kadar çok gazın kullanılması ve gaz odalarının tekrar kullanılmasının mümkün olmayacağını, gaz odalarının kapılarının hava geçirmez olması gerektiğini ancak Auschwitz'de turistlere gösterilen gaz odaları kapılarının hava geçirmez olmadığını belirtmiştir. 2012 yılında başvuru hakkında nefret suçu nedeniyle para cezasına hükmedilmiştir. Başvurucunun temyiz talebi de reddedilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu Sözleşmenin 10. maddesi uyarınca ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, Başvurucunun röportaj sırasında da ifade ettiği üzere söylemlerinin Almanya'da suç teşkil ettiğini bildiğini, dikkatli olması gerektiğini ve cezai yaptırıma maruz kalabileceğini söylediğini belirtmiştir. Ayrıca, Mahkeme, Başvurucunun ifade özgürlüğüne müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığının tespit edilmesi gerektiğini ve bu konudaki ilkelerin Perinçek davasında ifade edildiğini, söz konusu ifadelerin Almanya'daki kamu huzurunu zedeleyebileceğini ve Yahudi mağdurları küçük düşürebileceğini, Başvurucunun ifade özgürlüğü hakkını Sözleşmenin metnine ve ruhuna aykırı fikirlerini dile getirmek amacıyla kullandığını, Başvurucunun söylemlerin dünya çapında etkili olabileceğini öngörebileceğini ancak gazeteci ve kanal ile röportajın ne şekilde yayınlanacağını netleştirmede dolayısıyla ifade özgürlüğüne müdahalenin orantılı olduğuna karar vermiştir. Mahkeme başvurucuya verilen 90 günlük para cezasının orantılı olduğunu da vurgulamıştır. Sonuç olarak başvurunun açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

4- Başvuru Adı : H.A. ve Diğerleri / Yunanistan

Başvuru No : 19951/16

Başvuru Tarihi : 13 Nisan 2016

Karar Tarihi : 28 Şubat 2019

Konu : Suriyeli, Iraklı ve Faslı çocukların farklı Yunan karakollarında aşağılayıcı koşullarda tutulmasının Sözleşme'nin 3., 5. ve 13. maddelerini ihlal etmesi.

Olaylar : Başvurucular 2016 yılında Yunanistan'a giriş yapmıştır. Başvurucular Yunanistan'da koruyucu gözetim kararı ile 21 ve 33 gün arasında polis karakolunda tutulmuştur. Başvurucular, tutuldukları hücrelerdeki kalabalıktan, ısıtmanın, havalandırmanın ve ışığın yetersiz olmasından, kirli zeminde uyumak zorunda kalmalarından, dışarıda yürüyüş yapmalarına ve hava almalarına izin verilmediğinden şikayetçi olmuştur. Başvurucular Nisan 2016'da refakatçisi olmayan küçüklerin bulunduğu Diavata'daki güvenli bölgeye gönderilmiştir. Başvurucuların ikisi Kilkis polis karakolunda kötü muamele gördüklerini de ileri sürmüştür. Savcılık başvurucuların koğuşunda bulunan üç yetişkini sorguladıktan sonra dosyayı kapatmış, bütün cezai ve idari soruşturmalar 2017 yılında başvurucuların aleyhine sona ermiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucular, Sözleşmede 3. maddesi kapsamında kötü muamele yasağının, 13. maddesi kapsamında etkili başvuru hakkının ve md. 5(1) ile 5(4) kapsamında özgürlük ve güvenlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, başvurucuların ilk gözetim alındıkları karakolda dış dünyadan izole edildiklerini ve bu durumun çocukların fiziksel ve psikolojik durumlarını kötü etkileyebileceğini, koruma amacıyla psikolojik veya sosyal bir destekçi olmadan günlerce gözetim altında tutulmalarının kabul edilemez olduğunu belirterek polis karakolundaki tutulma koşullarının aşağılayıcı muamele oluşturduğu gerekçesiyle Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Ayrıca, başvurucuların şikayetlerinden altı aydan fazla bir süre sonra savcı üç yetişkini sorgulamış ve dosyayı işleminden kaldırmıştır. Bu nedenle 3. madde ile bağlantılı olarak 13. madde kapsamındaki etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğine karar verilmiştir. Mahkeme, Diavata'da bulunan bölgenin refakatçisiz reşit olmayanlar için sivil toplum kuruluşları tarafından güvenli bölge olarak kurulduğunu, dışarıya çıkma ve dolaşma imkanları olduğunu, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin Diavata dahil güvenli alanlar için hiçbir eleştiri yapmadığını belirterek Diavata'daki süreçte Sözleşmenin 3. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme, Başvurucuların Kilkis'te kötü muameleye maruz bırakıldıkları iddiasının temellendirilmediği gerekçesiyle iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

5. madde yönünden yapılan inceleme sonucunda, başvurucuların gözetim işleminin hukuka aykırı olduğunu belirten Mahkeme, madde 5(1)'in ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, başvurucuların gözetim altında buldukları süre boyunca bir avukat ile görüştürülmediğini ve yasal başvuru yapamadıklarını ve resmi olarak tutuklu statüsü verilmediği için herhangi bir idari dava da açamadıklarını belirterek söz konusu nedenlerle, madde 5(4)'ün de ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme tazminata da hükmetmiştir.

5- Başvuru Adı : Beghal/Birleşik Krallık

Başvuru No : 4755/16

Başvuru Tarihi : 14 Ocak 2016

Karar Tarihi : 28 Şubat 2019

Konu : Birleşik Krallık'ta yolcuların durdurulması, aranması ve sorgulanması için polisler verilen yetkilerde yeterli yasal güvencenin olmadığı

Olaylar : Başvurucu Fransız vatandaşı olup Leicester'de ikamet etmektedir. 4 Ocak 2011 tarihinde Başvurucu Fransa'da terör suçundan hapis hane bulunan eşini ziyaret ettikten sonra East Midlands Havaalanına varmıştır. Uçağı 20:05'de havalimanına iniş yapmıştır. Başvurucu, terörle mücadele mevzuatı uyarınca polisler ve göçmen bürosu memurlarına liman, havalimanı ve uluslararası tren istasyonlarında verilen durdurma, arama ve sorgulama yetkisi uyarınca durdurulmuştur. Mevzuat gereğince önceden yetkilendirilme aranmamaktadır ve verilen bu yetki terörizm şüphesi olmadan da kullanılmaya açıktır. Başvurucuyu durduran sınır görevlileri başvurusunun gözaltında olmadığını, terörist olduğundan şüphelenmediklerini belirtmiştir. Daha sonra Başvurucunun üstü aranmış ve avukatı ile telefonda konuşmasına izin verilmiş ve sorgu odasında 30 dakika boyunca sorgulanmış ancak avukatı olmadan sorulan sorulara cevap vermeyi reddetmiştir. Saat 22:00'da ise, Başvurucuya gitmekte özgür olduğu söylenmiştir.

Başvurucu kanun tarafından polis ve sınır memurlarına verilen yetkinin kaldırılması için dava açmıştır. Mahkeme verilen yetkinin orantılı olduğunu belirterek reddetmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu Sözleşmenin 8. maddesi kapsamında özel ve aile hayatına saygı hakkının, 5. maddesi kapsamında özgürlük ve güvenlik hakkının ve 6. maddesi kapsamında adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, 8. madde yönünden yaptığı incelemede, mevzuatla memurlara verilen takdir yetkisinin çok geniş olduğunu tespit etmiştir. Yetkilerin bütün sınır kontrollerinde ve kapılarda uygulanabilir olduğunu, memurların durdurdukları kişiler için terörle bağ konusunda makul şüpheyi ortaya koymalarına gerek olmadığına dikkat çekmiştir. Mahkeme, kanun tarafından verilen yetkinin makul şüphe ile kullanılması gerektiğini, yürürlükteki mevzuatın yeterince sınırlandırılmadığını ve kötüye kullanılabileceğini, yapılan durdurma ve sorgulama işleminde makul şüphe bulunmadığını belirterek 8. madde yönünden ihlale karar vermiştir. Ancak suç isnadı bulunmadığından, olayın 6. madde ile örtüşmediği belirtilerek adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Madde 5 yönünden ise inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmiştir. Mahkeme yalnızca ihlalin tespit edilmesine karar vermiş, tazminata hükmetmemiştir.

6- Başvuru Adı : Patsaki ve Diğerleri/ Yunanistan

Başvuru No : 20444/14

Başvuru Tarihi : 28 Şubat 2014

Karar Tarihi : 07 Şubat 2019

Konu : Yunan Makamlarının Cezaevinde Bulunan Uyuşturucu Bağımlısının Ölümüne İlişkin Etkin Bir Soruşturma Yürütmemesi

Olaylar : Başvurucular sekiz Yunan vatandaşıdır, hak ihlaline maruz kaldığı iddia edilen uyuşturucu bağımlısı ve hepatit C hastalığı olan ve hapisanede ölen kişinin (D.V.) eşi, kızı, annesi, babası ve dört kardeşidir. D.V hırsızlıktan mahkum edilmiştir. Hapishanedeyken D.V.'ye psikotrop ilaç reçetesi yazmıştır. Daha sonra kaldığı hapishane değiştirilmiş ve ilaç dozu arttırılmıştır.

7 Kasım 2008 tarihinde mahkumlar hapishanedeki kötü şartları protesto etmek için açlık grevine başlamışlardır. Aynı gün D.V. hapishanedeki uyuşturucu kaçakçılığı konusunda vali yardımcısı ile görüşmeye gitmiştir, saatin geç olması ve memurların yetersiz olması sebebiyle aynı gün vali yardımcısı tarafından işlem yapılamamış ve bir sonraki gün arama emri vermiştir. Ancak 8 Kasım 2008 tarihinde mahkumlar D.V.'nin hücrelerinde ölü bulunduğunu bildirmişlerdir. Otopsi sonucunda ise, ölüm sebebinin psikotropik ilaçların tüketiminden kaynaklanan ödem ve pulmoner hemorajideen kaynaklandığı tespit edilmiştir. Başvurucular, D.V.'nin ölümüne sebep verenlerin tespit edilmesini talep etmiştir.

31 Ocak 2011 tarihinde, savcı cezaevinde narkotik ilaç kullanması ile ilgili cezaevi yönetiminin cezalandıramayacağını ve ağır kesici ve anti depresanların tek bir kereden alınmasının D.V.'nin ölümüne sebep olabileceğini belirterek soruşturmaya son vermiştir. Temyiz başvurusu üzerine yapılan yargılama sonucunda, 15 Temmuz 2013 tarihinde cezaevi yetkilileri ile cezaevi doktorunun beraatine karar verilmiştir. Mahkeme doktorun D.V.'nin ilaçları narkotik ve uyuşturucu ilaçlarla birlikte alabileceğini öngörmediğini belirtmiştir. Ayrıca, mahkeme uyuşturucu ticareti ile ilgili vali yardımcısının sorumluluğunun tespitine ilişkin dava açılması için dosyayı geri göndermiştir. Ancak savcı sebep göstermeden dosyayı kapatmıştır. Başvurucular daha sonra tazminat davası açmışlardır ve söz konusu davanın duruşması 19 Eylül 2018 tarihinde gerçekleşecektir.

İhlal İddiaları : Başvurucular Yunan Hükümetinin D.V.'nin hapishanede yaşam hakkının korunması için pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini iddia etmişlerdir.

Karar : Mahkeme D.V.'nin babasının ve iki erkek kardeşinin resmi bir şikayette bulunmaması sebebiyle başvurularını reddetmiştir. Diğer başvurucular açısından ise madde 2'nin usulü yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir. 4 yıl ve 8 ay süren soruşturmanın çok uzun olduğuna, gerekli dikkat ve özenin gösterilmediğine, D.V.'nin hücrelerinde bulunan kişilerin mahkeme önünde sorgulanması gerektiğine, toksikolojik incelemeyi yapan uzmanın ve D.V.'nin ilaçlarını veren cezaevi yetkililerinin sorgulanması gerektiğini, vali yardımcısı hakkında inceleme yapılması için dosyanın gönderildiğini ancak savcının sebep göstermeden dosyayı kapattığını belirterek etkili bir soruşturma yapılmadığına karar vermiştir. Ayrıca, Mahkeme cezaevinde D.V.'nin ölümünden bir gün önce açlık grevi eylemi olduğunu ve cezaevi yönetimin anılan acil durumla ilgilenmek zorunda kaldığını belirterek madde 2'nin esasa ilişkin olarak ihlal edilmediğine karar vermiştir.

7- Başvuru Adı : SA-Capital Oy / Finlandiya

Başvuru No : 5556/10

Başvuru Tarihi : 25 Ocak 2010

Karar Tarihi : 14 Şubat 2019

Konu : Finlandiya mahkemelerinde görülen kartel davasında delillerin değerlendirilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal etmediği.

Olay : Başvurucu, merkezi Finlandiya'da bulunan ve asfalt sektöründe faaliyet gösteren bir şirkettir. Başvurucu şirket, Rekabet Kurulu tarafından; pazarı coğrafi olarak paylaşarak fiyat sabitleme (price-fixing), kamu sektörü ve özel sektör asfalt sözleşmelerinde ihaleye fesat karıştırma ve başka birtakım uygulamalara dahil olarak ulusal düzeyde kartel oluşturmakla suçlanmıştır. Kartel sözleşmesi yaptığı Rekabet Mahkemesi tarafından tespit edilen şirketin tazminat ödemesine karar verilmiştir. Yüksek Mahkeme ise şirketin küçük bir pazar alanında değil geniş çaplı bir alanda kartel yaptığına karar vermiş tazminat miktarını arttırmıştır. Mahkeme, hükmünü, doğrudan dinlenen tanık delillerine ve alt mahkemede dinlenen tanık beyanlarına dayanarak kurmuştur. Dinlenen tanık beyanları, tanıkların bizzat yaşadığı olaylardan ve başkalarından duyduğu delillerden oluşmuştur.

İhlal İddiaları : Başvurucu, incelenmesi mümkün olmayan belirsiz kaynaklara dayanan dolaylı delillerin Yüksek İdare Mahkemesi'nin kararında kullanıldığı iddiasıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile 6/3-d bendinde yer alan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve tanık sorgulama/sorgulatma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Öte yandan Yüksek İdare Mahkemesi'nin rekabet hukuku davalarındaki delil standardını "makul şüphe" veya "delilin üstünlüğü" seviyesinden daha düşük bir seviyeye düşürdüğünü iddia eden başvurucu şirket, bu gerekçeyle, md. 6/2 kapsamında masumiyet karanesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme Yüksek İdare Mahkemesi'nin dolaylı delillere dayandığı iddiasını md. 6/1 kapsamında incelemiştir. Mahkeme, başvurucu şirketin yargılamada gösterilen delilleri etkileme imkanının olduğunu, şirketin mahkemede dinlenen tanıklardan başka tanık dinletme talebinde bulunmadığını belirtmiştir. Bu nedenle Yüksek İdare Mahkemesi'nin tanıklardan delilini kullanma şekli makuldür. Yüksek Mahkeme önündeki en önemli mesele, başvurusunun dahil olduğu kartelin ölçeğidir. Mahkeme ilk derece mahkemesinin inlediği tanıkların yanı sıra kendisi de tanık dinlemiştir. Doğrudan dinlenen bazı tanıklar şirketin kartele dahil olduğunu ileri sürmüştür. Bazı tanık delillerinin kulaktan dolma olmasına karşın, Mahkeme, Yüksek Mahkeme'nin bu delilleri belirleyici deliller olarak kullanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle yargılama bir bütün olarak adil olup Sözleşme'nin 6/1 hükmü ihlal edilmemiştir.

Masumiyet karanesi yönünden, Yüksek Mahkeme'nin delil standardını ve ispat yüküne ilişkin gereken tartışmayı yaptığını, başvurucuya yönelik bir önyargı içinde olmadığını, suçlamaya ilişkin ispat yükünü başvurucuya yüklediğini, Rekabet Kurulu kapsamlı deliller sunmasına karşın başvurusunun bu delillerin güvenilirliğini ortadan kaldıramadığını belirten Mahkeme başvurusunun bu yönden açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

8- Başvuru Adı : Utvenko ve Borisov / Rusya

Başvuru No : 457667 / 09

Başvuru Tarihi : 17 Temmuz 2009

Karar Tarihi : 5 Şubat 2019

Konu : Başvurucuların cezaevinde kötü muamele gördükleri iddiasına ilişkin etkili soruşturma yürütülmemesinin kötü muamele yasağını ihlal etmesi.

Olaylar : 1999 yılında Bratsk City savcı yardımcısının suikast sonucu ölmesi üzerine başlatılan soruşturma 2001 yılında delil yetersizliği nedeniyle sona erdirilmiş, 2008 yılında yeni delillerin ortaya çıktığı gerekçesiyle yeniden başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında başvuru Utvenko tutuklanmış, halihazırda başka bir suçtan mahkum olan ve cezaevinde bulunan Borisov da başka bir cezaevine sevk edilmiştir. Utvenko ve Borisov, bu süreçte tutuldukları cezaevlerinde suçu ikrar etmeleri için aynı koşu altında kaldıkları kişiler tarafından polislerin yönlendirmesiyle dövüldüklerini ve kötü muamele gördüklerini iddia etmiştir. Her iki başvuru da iddiaya konu kötü muamelelerin ardından suçları itiraf eden beyanlar yazmıştır. Bir avukat, Utvenko'nun 13-15 Nisan 2008 tarihleri arasında kötü muamele gördüğüne ilişkin savcılığa şikayette bulunmuş; fakat kötü muameleye ilişkin kanıt bulunmadığı gerekçesiyle ön denetim aşamasında soruşturma açılmamasına karar verilmiştir. Utvenko müdafii olan avukatın hukuka aykırı olarak atandığı ve polis ifadesi sırasında sadece şeklen orada bulunduğu ve etkisiz kaldığı konusunda baroya şikayette bulunmuştur. Şikayeti baro tarafından haklı bulunmuş, avukat hakkında disiplin süreci işletilerek barodan kaydının silinmesine karar verilmiştir. Başvurucular isnat edilen suçtan mahkum edilmiş olup karar Yüksek Mahkeme tarafından onanmıştır.

İhlal İddiaları : Utvenko ve Borisov tutuklulukları süresince kötü muameleye maruz kalmaları nedeniyle Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Utvenko; tutukluluk sürelerinin uzunluğu, tutukluluk sürelerinin uzunluğu, itirazının hızlı bir şekilde incelenmediği nedenleriyle Sözleşme'nin özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin 5. maddesinin ihlal edildiğini; kendisinin itiraf metnini yazdığı 14-18 Nisan 2008 tarihleri arasında avukatlarının kendisine ulaşamaması nedeniyle md. 6/3 kapsamında avukat yardımından faydalanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Utvenko, tutulma koşullarının da 3. maddeyi ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucular, ayrıca, zorla yazdıklarını iddia ettikleri itiraf beyanlarının yargılamada kullanılmasının md. 6/1 kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Karar: Mahkeme, başvuru sahiplerinin spesifik ve detaylı içeriğe sahip şikayetlerde bulunduğu, Rus Ceza Usul Kanunu'nun 144. maddesinde bu şikayet başvurularına ilişkin olarak yer alan ön denetim usulünün etkili bir soruşturmanın gereklerini karşılamadığına dikkat çekmiştir. Mahkeme, yerel makamların cezai soruşturma başlatmayı reddetmesinin devletin ihmali olduğunu vurgulayarak, kötü muamele yasağına ilişkin etkili soruşturma yükümlülüğüne uyulmadığı gerekçesiyle 3. maddenin usuli yönden ihlal edildiğine karar vermiştir. 3. maddenin esas yönünden ise, başvuru sahiplerinin kötü muameleye uğradığı iddiasına ilişkin yeterli delil olmadığına karar vermiştir. Başvuru sahiplerinin kötü muamele iddiaları tıbbi

delillerle ispatlanamadığından 3. maddenin esas yönünden ihlal edilmediğine karar verilmiştir.

Mahkeme, Utvenko'nun tutulma koşullarına ilişkin olarak, daha önce Rusya'daki cezaevlerindeki tutulma koşullarının 3. maddeyi ihlal ettiği içtihadında bulunduğunu hatırlatmıştır. Bu davada farklı bir sonuca ulaşmak için bir sebep olmadığı gerekçesiyle, Mahkeme, kötü muamele yasağı kapsamında 3. maddenin esas yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme, Utvenko'nun 2 Ocak ve 15 Şubat 2010 tarihleri arasında tutulmasının, kişinin spesifik bir zaman limiti öngörülmezsizin tutulduğu gerekçesiyle, 5. maddenin birinci fıkrası kapsamında hukuka uygun bir tutma olmadığına karar vermiştir. Mahkeme, yerel mahkemelerin suçlamaların ciddiyetine dayanarak ve kalıplaşmış formüller kullanarak başka önleyici tedbirleri dikkate almadan başvuruçuyu gözaltında tuttuğu davalarda özgürlük ve güvenlik hakkına ilişkin 5. maddenin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verdiğini hatırlatmıştır. Md. 5/3 çerçevesinde Utvenko'nun tutukluluğunun, tutukluluk uzunluğunu meşru kılmak için yeterli görülemeyecek gerekçelerle uzatıldığına karar verilmiştir. Mahkeme, tutuklama kararına karşı itirazın sonuçlanmasının 101 gün sürdüğünü belirterek bunun "hızlı karar" gerekliliği ile bağdaşmadığına ve 5. maddenin 4. fıkrasının da ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme Utvenko'nun kendi seçtiği bir avukat tarafından temsil edilme hakkından geçerli bir şekilde faydalanamadığına karar vermiştir. Buna göre, Utvenko 15 Nisan 2008 tarihli sorgusunda kendi seçtiği avukatlara erişememiş, resmi olarak atanan avukat ise etkisiz kalmıştır. Bu nedenle Utvenko'nun kendi seçtiği bir avukata erişim hakkı kısıtlanmıştır. Öte yandan, Utvenko'nun itiraf beyanlarının nasıl değerlendirileceği ve bunların ispat/delil değeri üzerine yerel mahkemelerde bir değerlendirme ve açıklama yapılmamıştır. Bu durum büyük bir ihmal oluşturmuştur. Sonuç olarak 6. maddenin 1. fıkrası ile 3. fıkrasının (c) bendi ihlal edilmiştir. Mahkeme Rusya'nın, Utvenko'ya 22.200 Euro, Borisov'a 15.000 Euro manevi tazminat ödemesine karar vermiştir.

9- Başvuru Adı : Pais Pires de Lima / Portekiz

Başvuru No : 70465/12

Başvuru Tarihi : 23 Ekim 2012

Karar Tarihi : 12 Şubat 2019

Konu : Hakimin tarafsız olmadığını ve yargılamada yolsuzluk yapıldığını iddia eden başvurucu aleyhine hakimin itibarını zedelediği gerekçesiyle hükmedilen tazminatın Sözleşme'nin ifade özgürlüğüne ilişkin 10. maddesini ihlal etmesi.

Olaylar : Olay sırasında Lizbon'da avukatlık yapan başvurucu Antonio Pais Pires de Lima, müdafii olduğu bir davada hakimin tarafsız olmadığına, davada yolsuzluk yapıldığına ilişkin Yüksek Yargı Konseyi'ne şikayette bulunmuştur. Şikayet Yüksek Yargı Konseyi tarafından reddedilmiştir. Daha sonra ilgili hakim tarafından başvurucuya karşı tazminat davası açılmış ve yargılamalar sonucu başvurucu aleyhine 50.000 Euro tazminata hükmedilmiştir. Aynı zamanda başvurucuya, Barolar Birliği Kanunu'na aykırı davranarak hakimi yapacağı şikayetle ilgili bilgilendirmediği gerekçesiyle baro tarafından kınama cezası verilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, hakimin itibarını zedelediği gerekçesiyle tazminata hükmedilmesinin Sözleşme'nin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini iddia etmektedir.

Karar : Mahkeme öncelikle, başvurucunun kullandığı, özellikle hakimin rüşvet almakla suçlandığı ifadeleri maddi olgular kapsamında değerlendirmiştir ve başvurucu bu iddialarını kanıtlayacak delilleri sunamadığı için yerel mahkemenin kararının gerekçesinin ilgili ve yeterli olduğuna karar vermiştir. Ancak Mahkeme, başvurucu aleyhine hükmedilen tazminat miktarının aşırı yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna göre başvurucu suçlamaları halka açık şekilde yapmamış, şikayet mektubunu Yüksek Yargı Konseyi'ne göndermiştir. Yerel mahkemenin hükmettiği aşırı tazminat miktarı, başvuranın ifade özgürlüğüne yönelik "demokratik bir toplumda gerekli" olmayan bir müdahale olarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, başvurucunun Sözleşme'nin 10. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmiştir.

10- Başvuru Adı : Tothpal ve Szabo / Romanya

Başvuru No : 28613/13 – 50919/13

Başvuru Tarihi : 1 Nisan 2013

Karar Tarihi : 19 Şubat 2019

Konu : Papazlıktan ihraç edilen başvuruçuların, papazlık görevlerine devam etmeleri üzerine verilen cezaların Sözleşme'nin düşünce, din ve vicdan özgürlüğünü düzenleyen 9. maddesini ihlal ettiği.

Olaylar : Başvuruda, başvuruçular Bela Tothpal ve Csongor Szabo'un din ve vicdan özgürlüklerinin Romanya devleti tarafından ihlal edildiği şikayeti incelenmiştir. İki başvuruçuda görevinden ihraç edilmiş, buna rağmen kilise ve cemaat bünyesinde çalışmalarına devam etmiştir. Daha sonra bu başvuruçular hakkında kilise yasadışı olarak papazlık yaptıkları gerekçesi ile şikayette bulunmuştur. Yargılamalar sonucunda ilk başvuruçuda Tothpal aleyhine para cezasına, ikinci başvuruçuda Szabo hakkında 2 ay hapis cezasına hükmedilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvuruçular kendi cemaatlerinin bölümlerinin desteğiyle hareket ettiklerini buna rağmen papazlık görevlerini yasadışı olarak ifa etmelerine ilişkin verilen mahkumiyet kararlarının Sözleşme'nin 9. maddesinde düzenlenen din ve vicdan özgürlüğü haklarını ihlal ettiğini iddia etmişlerdir.

Karar : Mahkeme, müdahalenin kiliselerin haklarını ve cemaatlerini korumak için meşru bir amaç edindiğini kabul etmiştir. Mahkeme, bireyin ruhani bir lider vasfı ile davranması ve gruplar tarafından gönüllü bir şekilde takip edilmesi nedeniyle cezalandırılmasının demokratik toplumlardaki dinsel çoğulculuğun gereksinimleri ile örtüşmediğine vurgu yapmıştır. Mahkeme olaydaki gibi dini gruplaşmaların, toplumda gerginliklere yol açabileceğini kabul etmektedir. Buna rağmen, iddia edilen olaylar kendi cemaatlerindeki ayrışmalardan kaynaklansa bile söz konusu ayrışmaların, devlet makamlarının müdahalesini gerektiren gerginlik ve çatışmalara neden olmadığı gözlemlenmiştir. Mahkeme, başvuruçuların mahkumiyetlerinin “zorlayıcı toplumsal ihtiyaçtan” kaynaklanmadığını ve dinlerini ibadet ve eğitim yoluyla dışa vurma haklarına yapılan müdahalenin demokratik bir toplumun gereği olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak Sözleşmenin din özgürlüğünü düzenleyen 9. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

11- Başvuru Adı : Narjis / İtalya

Başvuru No : 57433/15

Başvuru Tarihi : 11 Kasım 2015

Karar Tarihi : 14 Şubat 2019

Konu : 20 yıldır İtalya’da yaşayan Fas uyruklu bir kişinin toplum için tehlike oluşturması gerekçesiyle ülkeden sınır dışı edilmesinin 8. madde kapsamında özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkını ihlal etmediği.

Olaylar : 1989 yılından beri aile birleşimi yoluyla edindiği oturma izni ile İtalya’da yaşayan başvuru 1995 yılında okulu bırakmış ve uyuşturucu kullanmaya başlamıştır. Başvuru yenilenebilir çalışma izinleri alarak İtalya’da kalmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, sabıka kaydında çeşitli suçlardan 19 kayıt bulunmaktadır. 2010 yılında, silahlı hırsızlık suçundan mahkûmiyeti kapsamında cezaevindeyken, oturma izninin yenilenmesi için başvuruda bulunmuştur. Fakat sabıka kaydı da göz önünde bulundurularak başvuru için tehlike teşkil ettiği sebebiyle iç hukuktaki yargılama neticesinde söz konusu talebi reddedilerek ülkeden sınır dışı edilmesine karar verilmiştir. 2016 yılında başvuru hakkında başka bir suç nedeniyle yeni bir arama kararı çıkarılmıştır. Başvuru hâlihazırda Fas’ta yaşamaktadır.

İhlal İddiaları : Başvuru; annesi ve kardeşleri İtalya’da yaşarken kendisinin ülkeden ayrılmaya zorlanmasının 8. madde kapsamındaki özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, Sözleşme kapsamında bir yabancının üye ülke topraklarında ikamet etme hakkının bulunmadığını; fakat başvuru 20 yıldır İtalya’da yaşadığının altını çizerek oturma izninin yenilenmesinin reddinin ve sınır dışı kararının özel yaşama saygı hakkına müdahale oluşturduğunu belirtmiştir. Aile yaşamı bakımından ise Mahkeme, başvuru 39 yaşında bekâr ve çocuğu olmayan bir yetişkin olduğunu, hepsi yetişkin olan annesi ve kardeşlerine karşı normal duygusal bağlar dışında ek bir bağıllık taşımadığını tespit etmiştir. Bu nedenle Mahkeme söz konusu şikâyetin aile yaşamı kapsamı dışında kaldığına karar vermiştir.

Mahkeme başvuru için özel yaşama saygı hakkına yönelik müdahalenin sırasıyla hukuken öngörülebilir olduğunu ve “suçun önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanması” şeklinde bir meşru amaç taşıdığını belirlemiştir. Demokratik toplumda gereklilik açısından ise Mahkeme, başvuru bazıları ağır nitelikte olan çeşitli suçlardan sabıka kaydı olduğuna, tekrar suç işleme riskinin yüksek olduğuna, 39 yaşında bir yetişkin olduğuna, ailesiyle özel bir bağıllık ilişkisi içerisinde olmadığına ve düzenli olarak uyuşturucu kullandığına dikkat çekmiştir. Mahkeme’ye göre bu olgular, İtalyan makamlarının başvuru için söz konusu ülkeyle güvenilir sosyal ve kültürel bağının bulunmadığı sonucuna ulaşması için meşru temeller oluşturmaktadır. Kaldı ki başvuru İtalya’ya dönse bile hakkında arama kararı olması sebebiyle tutuklanacak ve yeni bir ceza yargılamasına tabi tutulacaktır. Mahkeme, Danıştay’ın da başvuru için yararı ve toplum düzeni arasındaki dengeyi sağlamak adına tüm koşulları göz önünde tuttuğunun altını çizmiştir. Bu nedenle, Mahkeme Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine oybirliğiyle karar vermiştir.

12- Başvuru Adı : Ahunbay ve diğerleri / Türkiye

Başvuru No : 6080/06

Başvuru Tarihi : 3 Mart 2006

Karar Tarihi : 21 Şubat 2019

Konu : Ilısu barajı yapımının Hasankeyf'in arkeolojik sit alanına etkisine ilişkin başvurunun Mahkeme'nin konu bakımından yetkisi dışında kaldığı.

Olaylar : 5 başvurucudan biri, Ilısu barajı projesinin Hasankeyf sit alanının çevresindeki anıtlara geri dönüşü mümkün olmayan zararlar vermesine ve Hasankeyf'in tamamen sular altında kalmasına sebep olacak Ilısu projesinin iptali için iç hukuk yollarına başvurmuştur. Fakat iç hukuk yollarında açtığı davalar reddedilmiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucular, baraj inşası projesinin bir sonucu olan Hasankeyf sit alanını tahrip olmasının, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında özel yaşama saygı hakkı ile 1. No.lu Protokol'ün 2 maddesi kapsamında eğitim hakkı yönünden, şimdiki ve gelecek nesillerin kültürel miraslarına ulaşım hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, Sözleşme'nin metni dışında herhangi bir uygulama ve yorum yapılamayacağını altını çizerek, kültürel mirasa ulaşım hakkının korunması gerekliliğini hatırlatmış olmakla birlikte uluslararası metinlere bakıldığında mevcut korumanın, azınlıkların kendi kültürlerini özgürce kullanma haklarına ilişkin durumları ve düzenlemeleri (yerel halkların kültürel miraslarını koruma ve kontrol etme hakkı) kapsadığını belirtmiştir. Öte yandan Avrupa'da böyle bir kültürel mirası korumaya yönelik evrensel ve bireysel bir hakkın varlığına ilişkin ne bir konsensüs ne de bir eğilim bulunmaktadır. Mahkeme, konu bakımından yetkisizlik (ratione materiae) nedeniyle kabul edilebilir olmadığından başvurunun reddedilmesine oyçokluğuyla karar vermiştir.

13- Başvuru Adı: Gömi / Türkiye

Başvuru No: 38704/11

Başvuru Tarihi: 15 Haziran 2011

Karar Tarihi: 19 Şubat 2019

Konu: Müebbet hapis cezasının infazında ruh sağlığı bozulan ve şizofreni teşhisi koyulan başvurucunun, Sözleşme'nin 3. maddesinin gerekliliklerine uygun şekilde, zorunlu psikolojik tedavi ve sürekli tıbbi takibi sağlamaya elverişli bir kurumda tutulmamasının insanlık dışı ve kötü muamele yasağını ihlal etmesi.

Olaylar: Başvurucu Kemal Gömi 1997 yılında anayasal düzeni cebren ortadan kaldırmaya teşebbüs etmekle suçlanmış ve idam cezasıyla cezalandırılmıştır. Başvurucu hakkında verilen hüküm, ölüm cezasının kaldırılmasının akabinde müebbet hapse çevrilmiştir. 2003'ten itibaren başvurucu, bozulan ruh sağlığı sebebiyle birkaç farklı hastaneye yatırılmıştır. 2004 yılının Mayıs ayında Adli Tıp Kurumu'ndan bir uzmanlar kurulu, başvurucunun akıl hastalığının cezanın hafifletilmesini gerektirecek aşamada veya derecede olmadığını belirten bir rapor vermiştir.

2004 yılının Haziran ayında, psikiyatri hastanesinde yoğun bir tedavi görmeye başlayan başvurucu hakkında depresyon ve psikoz semptomları tanısı koyulmuştur. Semptomları devamlılık göstermesine rağmen, başvurucu 2004 yılının Eylül ayında cezaevine geri gönderilmiştir. 2006 yılının Haziran ayında, bir uzmanlar kurulu başvurucuya kronik şizofreni teşhisi koymuş ve bu teşhis 2007 yılının Mart ayında Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nin Sağlık Kurulu tarafından verilen bir raporda onaylanmıştır. 2012 yılında Adli Tıp Kurumu İzleme Heyeti başvurucunun "psikotik bozukluk" olarak bilinen bir ruh hastalığından muzdarip olduğunu, bununla birlikte mahkûm edildiği suç işlediği tarihte de bu rahatsızlığa sahip olduğunu ortaya koyan delilin olmadığını belirten bir rapor vermiştir. Bu sebeple başvurucu, söz konusu zamanda cezai olarak sorumlu tutulmuştur. Başvurucu 2015 yılının Kasım ayında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na hastaneye yatırılmayı talep eden bir mektup göndermiştir.

İhlal İddiaları: Başvurucu tutulma koşullarının ruh sağlığının durumuyla bağdaşmadığını ve Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, hayatının geri kalanını cezaevinde geçirmesinin kendisine verilen cezayı idrak edebilecek temyiz gücünden yoksunluğu göz önünde tutulduğunda insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele anlamına geleceğini ileri sürmektedir.

Karar: Her ne kadar başvurucu, azaltılamayan ömür boyu hapis cezasından açıkça şikayetçi olmasa da Mahkeme daha öncesinde birçok kez, bu tür cezaların tatbikinde tahliye umudunun (expectation of release) ve yeniden gözden geçirme olasılığının hiç bulunmamasının Sözleşme'nin 3. maddesindeki gerekliliklerle bağdaşmadığını vurgulamıştır. Somut olayda, akıl hastalığından muzdarip bir birey tarafından bu tür bir müebbet hapis cezası çekilmektedir.

Mahkeme başvuruçuya Şizofreni teşhisi koyulduğunu, başvuruçunun 2016 ve 2017 yıllarında paranoyak hezeyandan zarar grdğunu, hakkında atipik bir psikoz teşhisi koyulduğunu ve başvuruçunun bir ikizi olduğuna, düŐüncelerinin yayımlandığını ve yüksek sesle konuŐulanları duyduğuna inandığını gözlemlemiştir. Aynı dönemlerde başvuruçu Şizofreni tedavisi görmüŐ ve son tıbbi görüŐte başvuruçunun intihar gözetimine alınması tavsiye edilmiştir.

Dosyada mevcut deliller ıŐıėında Mahkeme, başvuruçunun hastalığının uzman bir ekip tarafından sürekli olarak izlenmemesinde, yetkililerin cezaevi ortamına uygun tıbbi tedaviyi başvuruçuya sağlamakta baŐarısız olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yetkili makam ve mercilerin başvuruçunun tutulma süresinin çoğunda bir psikiyatri hastanesine veya bir uzman psikiyatri departmanıyla donatılmıŐ bir cezaevine yerleŐtirilmesi konusundaki hatası, başvuruçunun hayati bir tehlike, kaygı bozukluğu ve stres yaŐamasına yol açmıştır. Sözleşme'nin 3. maddesinde öngörülen gerekliliklerin yerine getirilmemesi dikkate alındığında, bu Őartlarda Mahkeme bu maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamında Mahkeme, Türkiye devletinin akıl hastası olan başvuruçunun gerekli psikolojik tedavi ve sürekli tıbbi takibi sağlamaya elverişli bir kurumda, uygun tutulma Őartlarını sağlamakla yükümlü olduğuna karar vermiştir.

Sonuç olarak Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinde düzenlenen insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağının ihlal edildiğine ve başvuruçuya manevi zararı için 10.000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

14- Başvuru Adı : Yeshtla / Hollanda

Başvuru No : 37115/11

Başvuru Tarihi : 17 Haziran 2011

Karar Tarihi : 7 Şubat 2019

Konu : Konut yardımının kaldırılmasının özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkı ile ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu.

Olaylar : Başvurucu Etiyopya kökenli bir Hollanda vatandaşı olup 1996 yılından beri Hollanda'da yaşamaktadır. Başvurucu 2002 yılında 16 yaşındaki oğlunu da yanına almıştır. Sosyal yardımlardan faydalanarak geçimini sürdüren başvurucu 2005 yılında konut yardımı da almaya başlamış, 2007 yılında bu yardım yinelenmiştir. Bununla birlikte 2009 yılında vergi dairesi başvurucuya konut yardımından faydalanmasının yasal olarak mümkün olmadığını bildirmiştir. Göç İdaresi'ne göre başvurucunun oğlu 2006 ve 2007 yıllarında Hollanda'da ikamet etme izni olmaksızın kalmıştır. Bu nedenle bu süre zarfında başvurucu konut yardımını hukuka aykırı olarak aldığını belirten Göç İdaresi, başvurucunun kendisine ödenen yardım tutarını iade etmesine karar vermiştir. Başvurucu bu karara karşı mahkemeye başvurmuş, ulusal mahkemeler başvurucunun taleplerini reddetmiştir. Başvurucu, temyiz başvurusunda, kanuna uygun olarak ikamet eden kişiler arasında beraber yaşadıkları kişilerin ikamet izninin bulunup bulunmamasına göre farklı uygulamaların gerçekleştirilmesinin ayrımcılık oluşturduğunu iddia etmiştir. Danıştay ise konut yardımının kaldırılmasının ölçülü olduğuna, Sözleşme'nin 8. maddesi ile 14. maddesine aykırı olmadığına karar vermiştir.

İhlal İddiaları : Başvurucu, bir anne olarak oğlunu evinden tahliye etmek ile konut yardımını kaybetmek arasında bir seçim yapmak zorunda bırakılmaması gerektiğini, bu nedenle Sözleşme'nin 8. maddesinin ve bağlantılı olarak -ayrımcılık yasağına ilişkin- 14. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, konut yardımının kaldırılması kararının başvurucunun oğlunun ikamet hakkına ilişkin olmadığını, başvurucu ve oğlunun birlikteliğini sona erdirmeyi amaçlamadığını belirtmiştir. Öte yandan başvurucunun oğlu da ülkeyi terk etmemiştir. Mahkeme'ye göre, yardımın kaldırılması kararı göç kontrolünün sağlanmasını amaçlayan bir kanuni sistem temelinde alınmıştır. Ayrıca, bu kanuni sistemle, ülkede hukuka aykırı olarak ikamet eden kişilerin, normal şartlar altında ikamet izni bulunanların yararlanabileceği bazı devlet imkanlarından faydalanmalarının engellenmesi amaçlanmıştır. Ek olarak, söz konusu karar başvurucunun diğer genel sosyal yardımlarını etkilememiştir. Bu gerekçeyle Mahkeme başvurucunun 8. madde kapsamındaki haklarına bir müdahale olmadığı sonucuna ulaşmış ve başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

14. madde yönünden, Mahkeme iç hukukta Danıştay'ın incelemesine atıf yapmış, ulusal mahkemelerin takdir marjlarını aşmadığını ve başvurunun bu bakımdan da açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

15- Başvuru Adı : Khan / Fransa

Başvuru No : 12267/16

Başvuru Tarihi : 3 Mart 2016

Karar Tarihi : 28 Şubat 2019

Konu : Refakatçisi bulunmayan ve gecekodu semtinde yaşayan yabancı bir çocuğa bakım hizmeti sağlanmamasının Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal etmesi.

Olaylar : Başvurucu halihazırda Birleşik Krallık'ta yaşayan Afgan vatandaşı bir çocuktur.

Başvurucunun beyanına göre, kendisi Ağustos 2015'te Birleşik Krallık'a gitmek için Afganistan'ı terk etmiş, Calais' ye kadar ulaşmıştır. Başvurucu, Lande de Calais'nin güneyinde bir gecekodu mahallesine yerleşmiş ve bazı sivil toplum örgütleriyle bağlantı kurmuştur. Cabane Juridique isimli bir sivil toplum örgütü başvurucu için bakım kararı verilmesi için çocuk hakimliğine başvurmuştur. Hakimlik başvurucu için kanuni temsilci atamış ve Calais Çocuk ve Aile İlişkileri Bakanlığı'nda geçici olarak yerleştirilmesine karar vermiştir. Fakat başvurucuya göre, ilgili makamlar kendisine bu hizmeti sağlamayı reddetmiştir. Hükümet'e göre başvurucunun kendisi yardım birimine gitmemiş; ayrıca avukatı, kanuni temsilcisi ve Cabane Juridique isimli sivil toplum örgütü de kendisinin nerede olduğuna dair kurumu bilgilendirmemiştir. Başvurucu daha sonra İngiltere'ye geçmiş ve Birleşik Krallık çocuk bakım kurumları tarafından bakıma alınmıştır.

İhlal İddiaları : Başvurucu ulusal makamların mahkeme kararını uygulamaması sonucu Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : Mahkeme, öncelikle, başvurucunun Fransa'ya vardığında yaşının 11 olduğuna, ulusal makamlar tarafından bakım hizmetlerinin sağlanmadığı hususunun tartışmasız olduğuna, Fransız yargısının söz konusu bölgedeki yaşam koşullarının temel ihtiyaçlar bakımından yetersiz, insanlık dışı ve aşağılayıcı olduğuna karar verdiğine, başvurucunun bu şartlar altında en az altı ay yaşamak zorunda kaldığına dikkat çekmiştir. Başvurucunun yaşı ve Fransızca bilmemesi nedeniyle, Mahkeme, bakım hizmeti için gerekli usuli adımları atmasının başvurucudan beklenemeyeceğini belirtmiştir. Mahkeme, esas yükümlülüğün açıkça kurumların kendisinde olduğunu, bu nedenle başvurucunun avukatı, kanuni temsilcisi ve sivil toplum örgütü için de aynı beklentinin söz konusu olmayacağını belirtmiştir. Ulusal makamların yükümlülüklerini yerine getirmemesinin aşağılayıcı muamele sonucunu doğurduğu gerekçesiyle Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

16- Başvuru Adı - No. : Elçi / Türkiye - 63129/15 Ahmet Tunç ve diğerleri / Türkiye - 4133/16 Tunç ve Terbasan / Türkiye - 31542/16

Başvuru Tarihi : 29 Aralık 2015, 19 Ocak 2016, 11 Şubat 2016

Karar Tarihi : 7 Şubat 2019

Konu : Kasım 2015'te Türkiye'nin güneydoğusunda uygulanan sokağa çıkma yasakları sırasında yaşananlar bazı olaylarla ilgili bireysel başvuruların iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez bulunması.

Olaylar : **Elçi / Türkiye Başvurusu Bakımından**

Başvurucu sokağa çıkma yasağı uygulamasının kendisini ve ailesini evlerine hapsettiğini belirtmiştir. Evine şarapnel parçaları isabet ettiğini, evinin hemen yanında bulunan kardeşine ait evin güvenlik güçleri tarafından yakıldığını iddia etmiştir. Başvurucu, ailesi ve 40 civarı komşusu ile Ocak ayında şehri terk etmiş ve 26 Şubat 2016'ya kadar evlerine dönememiştir. Başvurucu 2015 yılının Kasım ayında Mahkeme'den tedbir talep etmiş, Mahkeme talebi reddetmiştir. Fakat Mahkeme, zor durumdaki başvurularda uygun bakım hizmetlerinin sağlanması için gereken tedbirlerin alınmasını istemiştir. Elçi, 2015 yılının Kasım ayında Mardin İdare Mahkemesi'ne sokağa çıkma yasaklarının iptali talebiyle dava açmıştır. Mahkeme davanın reddine karar vermiş, başvuru kararı temyiz etmemiştir. Anayasa Mahkemesi'ne yapılan tedbir talebi de reddedilmiştir. Başvuru Anayasa Mahkemesi önünde hala derdesttir.

Ahmet Tunç ve diğerleri / Türkiye ve Tunç ve Yerbasan / Türkiye Başvuruları Bakımından

Başvuruculardan Ahmet Tunç, Zeynep Tunç ve Güler Yerbasan, yakınları Orhan Tunç'un ölümü ile ilgili başvuru yapmıştır. Orhan Tunç, sokağa çıkma yasağı sırasında kardeşi Mehmet Tunç'un evine gitmek için kendi evinden çıkmıştır. Dışarıda iddiaya göre zırhlı araçlardan açılan ateş sonucu yaralanmıştır. Defalarca talep edilmesine rağmen güvenlik gerekçesiyle ambulans gönderilmemiştir. Başvurucuların görüştüğü yetkililer Orhan Tunç'un evden bir buçuk kilometre uzakta bir yere bırakılmasını istemiştir. Hükümet'e göre bu mesafe 400 metredir. Ertesi gün Mehmet Tunç Mahkeme'den geçici tedbir talep etmiş, Mahkeme bu talebi kabul ederek Hükümet'ten Orhan Tunç'un yaşamının korunması için gerekli bütün tedbirlerin alınmasını istemiştir. Şubat ayında başvurularda gerekli tedbirlerin alınmadığını Mahkeme'ye beyan etmiştir. Başvurucular Anayasa Mahkemesi'nden de geçici tedbir talep etmiş, Mahkeme tedbir talebini reddetmiştir.

15 Şubat 2016 tarihinde Hükümet Mahkeme'ye yaptığı bilgilendirmeye göre, Cizre' de güvenlik güçleri tarafından üzerinde Orhan Tunç isimli bir kişiye ait ehliyet bulunan bir kişi bulunmuştur. Hükümet'e göre, Orhan Tunç'a ait cansız bedeninin yanında silahlı birçok kişinin de bedeni bulunmuştur. Yapılan soruşturma takipsizlikle sonuçlanmış, bu karar yönelik itiraz da reddedilmiştir. Aralık 2017' de başvurularda Anayasa Mahkemesi' ne yaşam hakkı ihlali iddiasıyla yeni bir başvuru yapmıştır. Başvuru halihazırda derdesttir. Başvurucuların iddiasına göre, avukatları Ramazan Demir İHAM' a yaptığı başvurular nedeniyle tutuklanmış, 2016 yılında Mart-Eylül ayları arasında tutuklu kalmıştır.

İhlal İddiaları: Başvuruculardan Ömer Elçi, güvenlik güçlerinin operasyonları nedeniyle Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamındaki yaşam hakkının, sokağa çıkma yasakları nedeniyle Sözleşme md. 5/1 kapsamındaki özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

4133/16 numaralı başvuru dosyasındaki başvurucular, Orhan Tunç'un ölümünden dolayı devletin sorumlu olduğunu, ayrıca etkili bir soruşturma yürütülmediğini belirterek Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamındaki yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. 31542/16 numaralı başvuru dosyasındaki başvurucular aynı zamanda 13. madde kapsamındaki etkili başvuru hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucular Orhan Tunç'un yaralı bir şekilde evinin bodrum katında kaldığı sıralardaki bomba seslerinden dolayı hissetmiş olması gereken korkunun de Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucular yaptıkları telefon görüşmelerinde ulusal makamların Orhan Tunç'u tedavi için teslim almayı reddetmeleri nedeniyle Sözleşme'nin 3. ve 8. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. 31542/16 numaralı başvuru dosyasındaki başvurucular aynı zamanda sokağa çıkma yasaklarının OHAL olmaksızın uygulanmasının Sözleşme'nin 15. ve 17. maddelerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. 4133/16 numaralı başvuru dosyasındaki başvurucular ulusal makamların Mahkeme'nin geçici tedbir kararını uygulaması ve avukatlarının tutuklanması nedeniyle Sözleşme'nin 34. maddesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : **Elçi / Türkiye Başvurusu Bakımından**

Yaşam hakkı yönünden, Mahkeme Anayasa Mahkemesi'nin tedbir talebini reddettiği başvurunun esas incelemesinin henüz tamamlanmadığını, geçici tedbir talebinin reddedilmesinin başvurunun esastan reddedileceği anlamına gelmediğini belirtmiştir.

Özgürlük ve güvenlik hakkı yönünden, Mahkeme başvuru idare mahkemesi kararını temyiz etmediğine dikkat çekmiştir. Öte yandan Anayasa Mahkemesi'ndeki başvurunun da halihazırda derdest olduğunu belirten Mahkeme başvurunun "prematüre" olduğuna karar vermiştir.

Başvurucu, söz konusu iç hukuk yollarının etkisiz olduğunu veya bu yollara başvurmamak için özel haklı nedenlerinin olduğunu gösterememiştir. Bu nedenle başvurunun iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

Ahmet Tunç ve diğerleri / Türkiye ve Tunç ve Yerbasan / Türkiye Başvuruları Bakımından

Mahkeme başvuruların 2. ve 13. maddeye ilişkin iddialarını birleştirerek 2. madde kapsamında incelemiştir. Bu kapsamda başvuruların Anayasa Mahkemesi'nin etkili bir iç hukuk yolu olmadığı iddialarını reddeden Mahkeme, başvurunun iç hukuk yollarını henüz tüketmediklerini belirtmiş, başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Bununla birlikte Mahkeme, ilerleyen süreçte aksi yönde bir karar vermek için yeterli neden ortaya çıktığı takdirde farklı yönde karar verebileceğini not etmiştir.

Başvurucuların 3. ve 8. madde kapsamındaki iddiaları bakımından, Mahkeme başvurucuların hiçbir iç hukuk yoluna başvurmadıklarını belirtmiştir. Başvurucuların bütün iç hukuk yollarının etkisiz olduğu yönündeki iddialarını reddeden Mahkeme, bu yönden de başvuruyu aynı gerekçeyle kabul edilemez bulmuştur.

Sözleşme'nin 34. maddesi bakımından, Mahkeme bu iddiaların esasen Sözleşme'nin 2. maddesinde yer alan pozitif yükümlülüklerle ilişkisi olduğunu ve bu konudaki başvurunun yine Anayasa Mahkemesi'nde derdest olduğunu belirtmiştir.

Son olarak Mahkeme 15. ve 17. maddeler bakımından, Koç ve diğerleri /Türkiye kararına atıf yaparak, şikayetlerin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

17- Başvuru Adı : Ndayegamiye – Mporamazina / İsviçre

Başvuru No : 16874/12

Başvuru Tarihi : 16 Şubat 2012

Karar Tarihi : 5 Şubat 2019

Konu : Devletlerin ve Maliki Oldukları Malların Yargı Bağışıklığına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi uyarınca öngörülen yargı bağışıklığının Sözleşme'nin 6. maddesinde düzenlenen mahkemeye erişim hakkını ihlal etmediği.

Olaylar : Başvurucu Marie-Louise Ndayegamiye-Mporamazina 1960 doğumlu bir Burundi Cumhuriyeti vatandaşı olup söz konusu zamanda Fransa'da ikamet etmektedir. Başvurucu 9 Haziran 1995 tarihinde yerel istihdam sözleşmesine dayanarak Birleşmiş Milletler Cenevre Ofisi'ne Burundi Cumhuriyeti'nin diplomatik görev istihdamıyla sekreter olarak işe alınmıştır. İş sözleşmesinin süresi uzatılabilecek niteliktedir.

1996 yılından itibaren başvurucu, sekreterlik görevine ilave olarak diplomatik göreve ilişkin muhasebeden de sorumlu olmuştur. Başvurucu, Büyükelçinin bulunmadığı zamanlarda, Burundi Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın muvafakatiyle konsolosluk işlerinden de sorumlu olmuştur. Başvurucuya 9 Ağustos 2007 tarihinde gönderilen diplomatik göreve ilişkin bir mektupta, iş sözleşmesinin süresinin uzatılmadığına, sözleşmenin yenilenmediğine karar verildiği bildirilmiştir. Başvurucu haksız işten çıkarma için, Cenevre Cumhuriyeti ve Kantonu İş Mahkemesi huzurunda Burundi Cumhuriyeti aleyhinde dava açmıştır. Burundi Cumhuriyeti; taraflar arasındaki ilişkinin diplomatik dokunulmazlığa tabi olduğunu, başvurucunun görevlerini yerine getirmediğini, görevdeki diplomatlara ödenen maaştan daha yüksek maaş aldığını, başvurucunun Burundi vatandaşı olduğunu, Fransa'da ikamet ettiğini ve İsviçre ile ilişkisinin az olduğunu ileri sürmüştür.

15 Mart 2010 tarihinde İş Mahkemesince verilen kararda; başvurucunun bir diplomat olmadığı, daha alt kademe görevleri yerine getirdiği, iş sözleşmesinin yerel yargı yetkisini tanıyan bir şart içerdiği, sonuç olarak Burundi Devletine yargı bağışıklığını kabul etmek için dayanak olmadığı belirtilmiş ve Burundi Cumhuriyeti'nin başvurucuya 40,707-Avro

ödemesine karar verilmiştir. Burundi Cumhuriyeti, Cenevre Cumhuriyeti ve Kantonu Adalet Mahkemesi'ne itiraz etmiştir. Adalet Mahkemesi, İş Mahkemesi tarafından verilen kararı iptal ederek, Burundi Cumhuriyeti'nin yargı bağımsızlığı savunmasını tanımıştır. Adalet Mahkemesi'ne göre başvuru, ülkesindeki ilgili mahkemelerde hiç zorlanmadan dava açabilirdi. İsviçre Federal Yüksek Mahkemesi ise, başvuru sahibinin temyiz talebini reddetmiş ve yasal olarak Burundi Cumhuriyeti'nin yargı bağımsızlığına dayanılabileceğini belirtmiştir.

İhlal İddiaları : Başvuru sahibi Burundi Cumhuriyeti tarafından öne sürülen ve yerel mahkemelerce uygun bulunan yargı bağımsızlığı sebebiyle Sözleşmenin 6. maddesinde düzenlenen mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Karar : İsviçre, 16 Nisan 2010 tarihinde, 2 Aralık 2004 tarihli Devletlerin ve Maliki Oldukları Malların Yargı Bağımsızlığına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ni (BM Sözleşmesi) onaylamış ve başka devletlerin mahkemeleri huzurunda, bir devletin ve mülklerinin bağımsızlığına ilişkin genel ilkeleri tanımıştır. Mahkeme, başvuru sahibinin iş sözleşmesinde dava açmayla ilgili bir madde bulunduğunu, başvuru sahibine göre bu maddenin Burundi Cumhuriyeti'nin yargı bağımsızlığından önceden feragat ettiğini ortaya koyduğunu dikkate almıştır. Mahkeme özel hukukta bir devlete tanınan yargı bağımsızlığının, devlet egemenliğine saygı duyan devletler arasında nezaket ve iyi ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla uluslararası hukuka uygun bir meşru amacı gözettiğini dikkate almıştır. Bununla birlikte bir devlet, özellikle sözleşmesel koşullar vasıtasıyla başka devletin mahkemeleri huzurunda dokunulmazlık hakkından feragat edebilecektir. Mahkeme iş sözleşmesinin 8. maddesinin, Burundi Cumhuriyeti'nin yargı bağımsızlığından önceden feragat ettiğini ortaya koyan başvuru sahibine dikkat çekmiştir.

Mahkeme, Federal Mahkeme ve Adalet Mahkemesinin Burundi Cumhuriyeti'nin bahse konu işlemler boyunca sürekli olarak öne sürdüğü yargı bağımsızlığı savunmasını kabul ettiklerini gözlemlemiştir. Üç yetkili makam da, başvuru sahibinin iş sözleşmesinin 8. maddesinde düzenlenen koşulu farklı şekillerde yorumlamıştır. Mahkeme, bu nedenle, Burundi Cumhuriyeti'nin yargı bağımsızlığından feragat etme iradesini belirten açık ve tartışmasız bir sözleşme maddesinin bulunmadığını belirlemiştir. BM Sözleşmesi m.7/1'de yer alan rıza kriterine ilişkin ifadenin somut olayda bulunmadığı, bu sebeple Burundi Cumhuriyeti'nin yargı bağımsızlığından vazgeçmediği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Mahkeme, söz konusu vakanın, şartları itibarıyla, BM Sözleşmesi'nin iş sözleşmelerine ilişkin uyuşmazlıklarda yargı bağımsızlığının uygulanacağı hallerden birini düzenleyen m.11/2-e bendi kapsamında kaldığına dikkat çekmiştir.

Son olarak Mahkeme, başvuru sahibine uygun başka kanun yollarının var olduğuna dikkat çekmiştir. Buna göre, Burundi Cumhuriyeti, eğer Adalet Mahkemesi yargı bağımsızlığını uygun bulsaydı, başvuru sahibinin Bujumbura İdare Mahkemesi'ne başvurabileceğine dair teminatlar vermiştir. Mahkeme, İsviçre mahkemelerinin devletin dokunulmazlığına ilişkin tanınan uluslararası hukuk ilkelerinden ayrılmadığına ve somut olayda mahkemeye erişim hakkına getirilen kısıtlamanın orantısız olmadığı gerekçesiyle Sözleşmenin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

18- Başvuru Adı : Draniceru / Moldova Cumhuriyeti

Başvuru No : 31275/15

Başvuru Tarihi : 17 Haziran 2015

Karar Tarihi : 12 Şubat 2019

Konu : Moldova’da cezaevi koşulları sebebiyle Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlali iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması, daha önce verilen bir pilot karar doğrultusunda benzer konulara ilişkin iç hukukta yürürlüğe konulan yeni iç hukuk yolunun etkili olduğuna karar verilmesi

Olaylar : Başvurucu cezaevindeki koşullarının (çok kalabalık olması ve havalandırma, yemek, su ve temizlik problemlerinin yaşanması vb.) insanlık dışı olduğu yönünde şikayette bulunmuştur. Ayrıca geçirdiği bir kalp-damar hastalığı sonucunda herhangi bir tedavi alamadığını ileri sürmüştür. Fakat, acil servis tarafından iletilen bir yazıya göre, tutukluluğu sırasında başvurunun hastalığı tespit edilmiş ve ona uygun tedaviler uygulanmıştır.

Moldova Hükümeti’ne karşı açılan cezaevi koşulları hakkındaki birçok davanın sonucunda, Moldova Parlamentosu 2017 yılında elverişsiz tutukluluk koşulları durumunda önleyici ve telafi edici yeni başvuru yollarını öngören ve 1 Ocak 2019’da yürürlüğe girecek iki kanun yayınlamıştır.

İhlal İddiaları : Başvurucu, tutukluluk koşullarının ve tutukluluk esnasında tıbbi bakım yokluğunun Sözleşme’nin 3. maddesini ihlal ettiğini ve etkili başvuru yolunun yokluğunun da 13. maddeyi ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Karar : Tıbbi bakım yokluğunun araştırmasında Mahkeme, acil servis mektubunu da gözeterek ve başvurunun başka tedavilere ihtiyacı olduğuna dair herhangi bir kanıt getirmediğini de belirterek başvurunun 3. madde hakkındaki şikâyetini açıkça dayanaktan yoksun olmasından dolayı kabul edilemez bulmuştur (madde 35/3 ve 4). Genel tutukluluk koşulları araştırmasında Mahkeme, Moldova Parlamentosu’nun kabul ettiği, elverişsiz tutukluluk koşulları durumunda önleyici ve telafi edici yeni başvuru yollarını öngören iki kanunun altını çizerek, Mahkeme önünde tutukluluk koşulları hakkında başvurusu olan kişilerin 1 Ocak 2019’dan itibaren 4 aylık bir süre içerisinde bu ek yola başvurabileceklerini belirtmiştir. Moldova’da yeni kanunla getirilen bu ek yol, Mahkeme tarafından iç hukuk yollarının tüketilmesi prensibinin istisnası olarak tanımlanmıştır; çünkü söz konusu ek yol *Shishanov* pilot kararı sonucunda inşa edilmiş ve bu karar sonrasında aynı konudaki tüm davalar için uygulanması öngörülmüştür. Bu nedenle, başvurunun şikâyetleri iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle reddedilmiştir. (35/1 ve 4) Son olarak, 13. madde ihlali araştırmasında mahkeme, yeni çözümün prensipte etkili olduğunu ileri sürerek başvurunun argümanlarının dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiş ve şikâyeti oybirliğiyle reddetmiştir (35/3/a ve 4).